

KONWENCJA W SPRAWIE ZWALCZANIA DYSKRYMINACJI W DZIEDZINIE OŚWIATY

sporządzona w Paryżu dnia 15 grudnia 1960 r.

Przekład,

W Imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

RADA PAŃSTWA

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 15 grudnia 1960 r. została sporządzona w Paryżu Konwencja w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty.

Po zaznajomieniu się z powyższą Konwencją Rada Państwa uznała ją i uznaje za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych; owiadcza, że wymieniona Konwencja jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona, oraz przyrzeka, że będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie, dnia 13 lipca 1964 r.

L. S. Przewodniczący Rady Państwa:
A. Zawadzki

Minister Spraw Zagranicznych:
w z. J. Winiewicz

Au Nom de la République Populaire de Pologne

LE CONSEIL D'ETAT

DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE POLOGNE

à tous ceux qui ces Présentés Lettres verront
fait savoir ce qui suit:

Une Convention concernant la lutte contre la discrimination dans le domaine de l'enseignement a été faite à Paris le 15 décembre 1960.

Après avoir vu et examiné ladite Convention le Conseil d'Etat l'a approuvée et approuve en toutes et chacune des dispositions qui y sont contenues; déclare que la Convention susmentionnée est acceptée, ratifiée et confirmée et promet qu'elle sera inviolablement observée.

En Foi de Quoi les Présentés Lettres ont été délivrées, revêtues du Sceau de la République Populaire de Pologne.

Donné à Varsovie, le 13 juillet 1964.

L. S. President du Conseil d'Etat:
A. Zawadzki

Ministre des Affaires Etrangères:
w z. J. Winiewicz

(Tekst Konwencji zamieszczony jest w załączniku do niniejszego numeru).

Przekład.

268

KONWENCJA W SPRAWIE ZWALCZANIA DYSKRYMINACJI W DZIEDZINIE OŚWIATY

Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, która zebrała się na XI sesji w Paryżu i obradowała w dniach od 14 listopada do 15 grudnia 1960 r.,

przypominając, że Powszechna deklaracja praw człowieka głosi zasadę niedopuszczania do dyskryminacji i proklamuje prawo każdego człowieka do nauki,

biorąc pod uwagę, że dyskryminacja w dziedzinie oświaty stanowi pogwałcenie praw zawartych w powyższej deklaracji,

biorąc pod uwagę, że zgodnie z postanowieniami swego aktu konstytucyjnego Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury zmierza do ustanowienia współpracy między narodami w celu zapewnienia powszechnego poszanowania praw człowieka i jednakowego dla wszystkich dostępu do oświaty,

uznając w konsekwencji, że Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury powinna — uwzględniając różnorodność krajowych systemów oświatowych — nie tylko usuwać wszelką dyskryminację w dziedzinie oświaty, lecz i uznawać za zasadę jednakowe możliwości i jednakowe traktowanie wszystkich ludzi w tej dziedzinie,

po otrzymaniu propozycji dotyczących różnych aspektów dyskryminacji w dziedzinie oświaty, tj. zagadnienia włączonego do punktu 17.1.4 porządku dziennego sesji,

biorąc pod uwagę przyjęte na X sesji postanowienie, że zagadnienie to stanie się przedmiotem międzynarodowej konwencji oraz zaleceń dla państw członkowskich,

przyjmuje dnia 14 grudnia 1960 r. niniejszą Konwencję.

Artykuł 1.

1. W rozumieniu niniejszej Konwencji wyraz „dyskryminacja” oznacza wszelkie wyróżnianie, wykluczanie, ograniczanie lub uprzywilejowanie ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, wyznanie, przekonania polityczne lub jakiegokolwiek inne, narodowość lub pochodzenie społeczne, sytuację materialną lub urodzenie, które ma na celu albo którego skutkiem jest przekreślenie lub naruszenie zasady jednakowego traktowania w dziedzinie oświaty, a w szczególności:

- zamknięcie dostępu jakiegokolwiek jednostce lub grupie osób do oświaty jakiegokolwiek stopnia lub typu,
- ograniczenie dla jakiegokolwiek osoby lub grupy osób oświaty do niższego jej stopnia,
- utworzenie lub utrzymywanie oddzielnych systemów oświatowych lub zakładów nauczania dla jakichkolwiek osób lub grup osób poza przypadkami przewidzianymi w artykule 2 niniejszej Konwencji albo
- stawianie jakiegokolwiek osoby lub grupy osób w sytuacji nie dającej się pogodzić z godnością człowieka.

2. W rozumieniu niniejszej Konwencji wyraz „oświata” odnosi się do oświaty wszelkich typów i stopni i obejmuje dostęp do oświaty, poziom i jakość nauczania, jak również warunki, w jakich ono się odbywa.

Artykuł 2.

Nie uważa się za dyskryminację w rozumieniu art. 1 niniejszej Konwencji następujących przypadków, jeśli są dopuszczalne w poszczególnych państwach:

- Utworzenie lub utrzymywanie oddzielnych systemów oświatowych lub zakładów nauczania dla uczniów różnej płci w tych przypadkach, gdy systemy te lub zakłady zapewniają jednakowy dostęp do oświaty, dysponują personelem pedagogicznym o identycznych kwalifikacjach, jak również lokalami szkolnymi i wyposażeniem tej samej jakości i umożliwiają odbywanie nauki według jednakowych programów.
- Utworzenie lub utrzymywanie z przyczyn natury religijnej lub językowej oddzielnych systemów oświatowych lub zakładów nauczania, dających wykształcenie odpowiadające wyborowi rodziców lub prawnych opiekunów uczniów, w tych przypadkach, gdy objęcie tymi systemami lub uczęszczanie do tych zakładów jest dobrowolne i gdy dawane wykształcenie odpowiada normom ustalonym lub zatwierdzonym przez właściwe organy oświatowe, w szczególności w odniesieniu do wykształcenia tego samego stopnia.
- Utworzenie lub utrzymywanie prywatnych zakładów nauczania, jeżeli celem tych zakładów jest nie wykluczenie jakiegokolwiek grupy, ale uzupełnianie możliwości kształcenia zapewnionych przez państwo, pod warunkiem, że ich działalność rzeczywiście odpowiada wyżej wymienionemu celowi i że dawane przez nich wykształcenie odpowiada normom ustalonym lub zatwierdzonym przez właściwe organy oświatowe, w szczególności w odniesieniu do norm wykształcenia tego samego stopnia.

Artykuł 3.

W celu wyeliminowania lub zapobieżenia dyskryminacji w rozumieniu niniejszej Konwencji państwa będące jej stronami zobowiązują się:

- uchylić wszelkie przepisy ustawowe lub zarządzenia administracyjne oraz zaprzestać wszelkich praktyk administracyjnych o charakterze dyskryminacyjnym w dziedzinie oświaty,
- zastosować w razie potrzeby w drodze ustawodawczej środki w celu wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji przy przyjmowaniu uczniów do zakładów nauczania,

- c) nie dopuszczać — jeżeli chodzi o opłaty szkolne, przyznawanie stypendiów i jakiegokolwiek inne formy pomocy dla uczniów, a także udzielanie zezwoleń i ulg, które by mogły być niezbędne do kontynuowania studiów za granicą — do czynienia przez organy państwowe jakiegokolwiek różnicy między uczniami obywatelami danego kraju poza różnicami uzasadnionymi ich postępami w nauce lub potrzebami,
- d) nie dopuszczać — w przypadkach, gdy organy państwowe udzielają zakładom nauczania w różnej formie pomocy — do stosowania jakichkolwiek przywilejów lub ograniczeń, opartych jedynie na fakcie przynależności uczniów do określonej grupy,
- e) umożliwić cudzoziemcom zamieszkującym terytorium danego kraju taki sam dostęp do oświaty, jak swym własnym obywatelom.

Artykuł 4.

Państwa będące stronami niniejszej Konwencji zobowiązują się ponadto do opracowywania, rozwijania i wprowadzania w życie polityki ogólnopaństwowej, która by miała na celu zapewnienie za pomocą metod dostosowanych do warunków i zwyczajów narodowych — jednakowych możliwości i jednakowego traktowania w dziedzinie oświaty, a w szczególności:

- a. Sprawić, aby oświata na poziomie podstawowym była obowiązkowa i bezpłatna; sprawić, aby oświata na poziomie średnim w różnych jej formach stała się powszechnym dobrem, i zapewnić, aby była dostępna dla wszystkich; sprawić, aby oświata na poziomie wyższym była dostępna dla wszystkich na zasadzie pełnej równości i w zależności od indywidualnych uzdolnień; zapewnić przestrzeganie przewidzianego ustawami obowiązku szkolnego.
- b. Zapewnić we wszystkich państwowych zakładach nauczania jednakowego stopnia taki sam poziom nauczania i jednakowe warunki dotyczące jakości nauczania.
- c. Popierać i rozwijać odpowiednimi metodami kształcenie osób, które nie otrzymały wykształcenia podstawowego albo nie ukończyły go i umożliwić im kontynuowanie nauki stosownie do indywidualnych zdolności.
- d. Zapewnić bez dyskryminacji przygotowanie do zawodu nauczycielskiego.

Artykuł 5.

1. Państwa będące stronami niniejszej Konwencji postanawiają, że:

- a. Celem oświaty powinien być pełny rozwój osobowości ludzkiej i ugruntowanie poszanowania praw człowieka i podstawowych swobód; powinna ona sprzyjać wzajemnemu zrozumieniu, tolerancji i przyjaźni między wszystkimi narodami, grupami rasowymi i wyznaniowymi, a także rozwojowi działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz utrzymania pokoju.
- b. Rodzice i w odpowiednich przypadkach prawni opiekunowie powinni mieć możliwość, po pierwsze — w granicach zakreślonych ustawodawstwem każdego państwa — swobodnego posyłania swoich dzieci nie do państwowych, lecz do innych zakładów nauczania, odpowiadających minimalnym wymaganiom ustalo-

nym albo zatwierdzonym przez właściwe organy oświatowe, i po drugie — zapewnienia religijnego i moralnego wychowania dzieci zgodnie z ich osobistymi przekonaniami; nikomu indywidualnie ani żadnej grupie osób jako całości nie należy narzucać religijnego wychowania, niezgodnego z ich przekonaniami.

- c. Należy przyznać członkom mniejszości narodowych prawo do prowadzenia własnej działalności oświatowej łącznie z kierowaniem szkołami i — zgodnie z polityką każdego państwa w dziedzinie oświaty — używania albo nauczania swojego własnego języka pod warunkiem jednak, że:

- (i) realizowanie tego prawa nie przeszkadza osobom należącym do mniejszości w zrozumieniu kultury i języka całej zbiorowości, w uczestniczeniu w jej działalności oraz, że nie podważa suwerenności państwa,
- (ii) poziom nauczania w tego rodzaju szkołach będzie niższy od poziomu ogólnego, ustalonego lub zatwierdzonego przez właściwe organy,
- (iii) uczęszczanie do tego rodzaju szkół będzie fakultatywne.

2. Państwa będące stronami niniejszej Konwencji zobowiązują się przedsięwziąć wszelkie niezbędne środki, aby zapewnić stosowanie zasad wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 6.

Stosując niniejszą Konwencję państwa będące jej stronami zobowiązują się w możliwie największym stopniu uwzględnić zalecenia, które Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury może przyjąć w celach określenia środków walki z różnymi aspektami dyskryminacji w dziedzinie oświaty i środków do zapewnienia jednakowych możliwości i jednakowego traktowania w tej dziedzinie.

Artykuł 7.

Państwa będące stronami niniejszej Konwencji powinny podawać w okresowych sprawozdaniach składanych Konferencji Generalnej Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury w terminach i w formie, które ustalone zostaną przez te konferencje — informacje o środkach ustawodawczych, administracyjnych i innych podjętych przez nie dla realizacji niniejszej Konwencji, a szczególnie o opracowaniu i rozwijaniu ogólnopaństwowej polityki, o której mowa w artykule 4, o osiągniętych rezultatach i o przeszkodach, jakie napotkało zastosowanie tej polityki w życiu.

Artykuł 8.

Jeśli między dwoma lub kilkoma państwami, będącymi stronami niniejszej Konwencji, wynikną rozbieżności co do jej interpretacji lub stosowania i jeśli te rozbieżności nie zostaną usunięte w drodze rokowań — będą one przekazane na wniosek stron Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości dla wydania orzeczenia w tym przypadku, gdy nie znajdzie się innych sposobów usunięcia rozbieżności.

Artykuł 9.

Żadne zastrzeżenia do niniejszej Konwencji nie są dopuszczalne.

Artykuł 10.

Niniejsza Konwencja nie uszczupla praw, z których mogą korzystać poszczególne osoby lub grupy osób na podstawie umów zawartych pomiędzy dwoma albo kilkoma państwami, pod warunkiem że te prawa nie są sprzeczne z literą albo duchem niniejszej Konwencji.

Artykuł 11.

Niniejsza Konwencja została sporządzona w językach: angielskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim, przy czym wszystkie cztery teksty mają jednakową moc obowiązującą.

Artykuł 12.

1. Niniejsza Konwencja podlega ratyfikacji lub przyjęciu przez państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury w sposób przewidziany w ich konstytucjach.

2. Dokumenty ratyfikacyjne lub dokumenty przyjęcia Konwencji składa się na przechowanie Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Artykuł 13.

1. Niniejsza Konwencja jest otwarta do przystąpienia dla każdego państwa nie będącego członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, jeżeli zostanie do tego zaproszone przez Radę Wykonawczą Organizacji.

2. Przystąpienie odbywa się przez złożenie na przechowanie Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury dokumentu przystąpienia.

Artykuł 14.

Niniejsza Konwencja wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na przechowanie trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu przyjęcia albo przystąpienia, ale tylko w stosunku do tych państw, które złożyły na przechowanie swoje dokumenty ratyfikacji przyjęcia albo przystąpienia w tym dniu albo wcześniej. W stosunku do każdego innego państwa Konwencja wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na przechowanie dokumentu ratyfikacji, przyjęcia albo przystąpienia.

Artykuł 15.

Państwa będące stronami niniejszej Konwencji uznają, że obowiązuje ona nie tylko na terytorium ich metropolii, lecz również na wszystkich terytoriach nieautonomicznych, powierniczych, kolonialnych i innych, za których stosunki międzynarodowe państwa te są odpowiedzialne; zobowiązują się one konsultować w miarę potrzeby z rządami lub z właściwymi władzami wymienionych terytoriów w momencie ratyfikacji, przyjęcia lub przystąpienia albo jeszcze wcześniej, aby zapewnić zastosowanie Konwencji na tych terytoriach, a także notyfikować Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, na jakich terytoriach Konwencja będzie obowiązywała. Ta notyfikacja wywoła skutki prawne po upływie trzech miesięcy od dnia jej otrzymania.

Artykuł 16.

1. Każde z państw, będące stroną niniejszej Konwencji, może ją wypowiedzieć zarówno we własnym imieniu, jak

i w imieniu każdego z terytoriów, za których stosunki międzynarodowe jest odpowiedzialne.

2. Wypowiedzenie notyfikuje się w formie pisemnego dokumentu, który składa się Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

3. Wypowiedzenie wywoła skutki prawne po upływie dwunastu miesięcy od dnia otrzymania dokumentu wypowiedzenia.

Artykuł 17.

Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury informuje państwa członkowskie Organizacji, państwa nie będące członkami Organizacji, o których mowa w artykule 13, a także Organizację Narodów Zjednoczonych o złożeniu na przechowanie wszystkich dokumentów ratyfikacji, przyjęcia lub przystąpienia, wymienionych w artykułach 12 i 13, a także o notyfikacjach i wypowiedzeniach, wymienionych w artykułach 15 i 16.

Artykuł 18.

1. Niniejsza Konwencja może być zrewidowana przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, jednakże jej zrewidowany tekst będzie obowiązywał tylko te państwa, które staną się stronami konwencji wprowadzającej rewizję.

2. Jeżeliby Konferencja Generalna przyjęła nową konwencję w wyniku całkowitej lub częściowej rewizji niniejszej Konwencji i jeżeliby nowa konwencja nie zawierała odmiennych postanowień, niniejsza Konwencja będzie zamknięta dla ratyfikacji, przyjęcia lub przystąpienia z dniem wejścia w życie nowej konwencji, zawierającej zrewidowany tekst.

Artykuł 19.

Zgodnie z artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych niniejsza Konwencja zostanie zarejestrowana w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych na wniosek Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Sporządzono w Paryżu dnia 15 grudnia 1960 r. w dwóch autentycznych egzemplarzach opatrzonych podpisami Przewodniczącego Konferencji Generalnej, zebranej na swej jedenastej sesji, i Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury; egzemplarze te będą złożone na przechowanie w archiwach Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, a uwierzytelnione ich odpisy będą dostarczone wszystkim państwom wymienionym w artykułach 12 i 13 oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Powyższy tekst jest autentycznym tekstem Konwencji uchwalonej przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na XI sesji tej organizacji, odbytej w Paryżu i zakończonej w dniu 15 grudnia 1960 r.

Na dowód czego niniejszą Konwencję podpisali tegoż 15 grudnia 1960 r.

Przewodniczący Konferencji Generalnej

Akale-Work Abte-Wold

Dyrektor Generalny

Vittorino Veronese